THE ARARAD,
An Armenian Journal
of
Politics, Science and Literature.
Published
Every Other Thursday,
by
P. M. AYVAD,
Editor and Proprietor,
72 University Place, New York.

ԱՐԱՐԱՏ

ԵՐԿ-ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ

TO ADVERTISERS.
This paper has an extensive circulation among the Armenians throughout the United States and the principal cities of the world. It is an excellent medium for domestic and international advertisements, securing the very best results.
Rates of advertising will be found on the fourth page.

— ՄԵՐ ՍԿԶԲՈՒՆՔԸ ԱԶԳԻՆ ՍԿԶԲՈՒՆՔՆ Է, ՄԵՐ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ՝ ԱՇԽԱՐՀԻ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ։— ԱՐԱՐԱՏ, Սեպտեմբեր 30, 1876։

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ Ի ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ / ESTABLISHED AT CONSTANTINOPLE } 1869.
ՆԻՒ ԵՈՐՔ, ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, ՅՈՒԼԻՍ 16, / NEW YORK, THURSDAY, JULY 16, } 1891
ՆՈՐ ՀԱՏՈՐ Ա. ԹԻՒ / NEW VOLUME I NO. } 10

TO OUR READERS.

The "Ararad" will contain interesting articles in English text, for the benefit of our English-speaking citizens, who are more or less interested in the Armenian Question, its Church and history. Contributions which will interest the public and help the cause of oppressed Armenia, will be welcome to its columns.

ARTICLE 61 OF THE BERLIN TREATY.

"The Sublime Porte undertakes to carry out, without further delay, the improvements and reforms demanded by local requirements in the provinces inhabited by the Armenians, and to guarantee their security against the Circassians and Kurds. It will periodically make known the steps taken to this effect to the Powers, who will superintend their application."

WHOSE RESPONSIBILITY?

With the rest of Eastern Christianity, subjugated by the hordes of Mohamedan fanatics some five centuries ago, the peace loving Armenian nation has in vain tried to conciliate with its rulers on the basis of some decent sort of government, and the security of life, honor and property in Armenia.

The flattering promises for good government in Armenia made by Sultans are not new; they date back to the time of the fall of Constantinople, when Sultan Mehmed II., promised to the first Armenian Patriarch Hovaghim, Bishop of Broussa, personal and religious liberty for the Armenians.

Evidences are not scarce to prove that this lying policy has been strictly followed by the successors of Mohamed up to this date; and even at the Congress of Berlin, falsehood and cunning deception were carried on by the Turks at wholesale, concerning the future improvment and reform of Armenia.

That Turkey has not proved herself willing and capable of governing any of the Christian nations under her rule, has been seen in the cases of the Moldavian, Wallachian, Grecian, Servian, Montenegrin, Hersek-Bosnian and Bulgarian insurrections.

With all these living examples before our eyes, should the solemn promises of the Porte be entirely depended on? Is it not high time for England to discharge some of the resposibility she has assumed by the Cyprus Treaty? If not,—

Has the undertaking of the Porte in regard to improvements and reforms in Armenia been carried out without any further delay since 1876?

Has the Porte guaranteed the security of the Armenians against the Circassians and Kurds?

Has the Porte periodically made known to the Powers the steps taken to this effect?

Have the Powers superintended the application of these steps?

Has the state of things changed at all to the better since those dead letters were put in the Treaty of Berlin, and their application NOT superintended by the signatory Powers?

In our knowledge there is no answer to these indisputable questions but one:— No! Emphatically No!

This is the answer every fair minded freeman has, and this is what the past and present occurrences in Turkey prove.

The present attitude of Europe shows that there is no inclination yet to force upon the Porte the fulfillment of its most solemn promises; nor do there seem to be any signs of an immediate interference for the relief of the Armenians in Turkey.

The question with the latter is getting to be one of life and death. And counting on the present indifference of Europe in the matter, the day seems to be not very distant when the Armenian peasantry of the plains of Ararat, with the single alternative, "To be or not to be," will rise against their oppressors, to ascertain their right to live. The spade, the plough, the pick and the axe, for the maintenance of which they struggled down to that day, will be raised against the bitter foes of Christianity and civilization, to accomplish that which their more powerful brethren of Europe promised, but did not fulfill.

Perhaps that beautiful morning is being waited for, on which, with the first rays of the glorious king of day as it rises from yonder heroic Mount Ararat, thousands and thousands of fathers and mothers, sons and daughters, children and infants will be seen lying on the plains of Armenia, massacred by those well known butchers of humanity, whose *yataghans* have just been sharpened by the Khalif himself, and who have been invested with authority to carry out their criminal work under the standard of the "Prophet."

Think of the Grecian horrors!

Think of the Bulgarian atrocities!

On whose shoulders will fall the responsibility of such a terrorizing crime? Who will be held answerable before the impartial judgment of mankind and history, if not England?

THEY WILL NOT DO IT.

Recent advices from Constantinople state that the Porte has just answered the memorandum of the Armenian clergy, which was presented through the Patriarch some time ago, concerning the restoration of the privileges of the Church as accorded by various *firmans*, and the immediate introduction of a better system of government in Armenia.

The Minister of Justice has informed the Patriarch that the rights of the Church can not be restored, nor the condition of Armenia improved; and that the ordinances previously sent to the Patriarchate must remain in force.

THE KURDS AGAIN.

It has been reported that a band of armed Kurds have abducted an English girl named Katy Greenfield, aged fourteen years, and are holding her at the Turkish Consulate at Soouk-boulak, in defiance of the English Consul.

The London *Daily News*, always well informed on Eastern affairs, states that the culprits are known to be Turkish Kurds, and adds the following informaton:—

"Soroukboulak is just within the Persian frontier and at a short distance from the Turkish border, where some of the worst cruelties reported by our correspondent were perpetrated last year upon Christian Armenians."

Most likely, Katy's captors are the very same criminals who went unpunished last year.

MRS. BISHOP'S EXPERIENCE.

Mrs. Bishop has just delivered a lecture in London, on her recent journey through Armenia, in the presence of Prof. J. Bryce, Sir J. Fergusson, Sir J. Kennaway, and others. The undaunted tourist said that the Armenians pay heavy taxes to the Turks, but their property and even their lives are at the mercy of the Kurds who rob and kill with impunity. These Christians are so irritated at the indifference of England that they no longer buy any English goods but turn their eyes towards Russia. Mrs. Bishop who was disguised as a man in order to travel through the country, had, at the suggestion of Sir W. White, held an interview at Constantinople with the Grand Vizier, who pretended to be ignorant of this state of affairs and promised to send out troops in order to repress the Kurds.

Speaking further of the Kurd, Mrs. Bishop gave the following graphic account of that unlovely master of the lives and the property of the Christian Armenians:

"Robbery is as much his element as war, and as his religion does not recognize the appropriation of the goods of a Christian as an unholy act, he preys upon the Syrian and Armenian peasantry with a clear conscience. To rob them by violence and 'demand,' month after month and year after year, till they have nearly nothing left, to kill them if they resist, to leave them for a while to retrieve their fortunes—'to let the sheep's wool grow,' as their phrase is—and then to rob them again, is the simple story of the relations between Kurd and Christian."

She finally concluded as follows:—

"Beyond expressing the belief that the creation of strong military posts, under vigorous and capable officers, in the disturbed districts would be a wise measure, I do not attempt to offer any opinion as to what might be done in Armenia."

SIR JAMES FERGUSSON SAYS "NO."

In the House of Commons, SIR JAMES FERGUSSON, Under-Secretary for Foreign Affairs, in reply to a question by MR. GEDGE stated that Her Majesty's Government had no ground for believing that the European Powers would be willing to join in a forcible intervention in Armenia. Her Majesty's Ambassador at the Porte has always reminded the Turkish Government of its treaty obligations in this matter, whenever such a representation appeared to him to be required or to be likely to lead to practical advantage.

MR. GEDGE: Does not the news which reaches us from this part of the world show that there is need for forcible interference?

SIR J. FERGUSSON: No; I do not think any material change has taken place in the state of the case of late.

FROM OUR FRIENDS.

New York, July 3d, 1891.

Mr. P. M. Ayvad,
Ed. and pub. THE ARARAD.

Dear Sir,

Your July 2 nd issue just recived.

I heartily congratulate you on its new feature.

While knowing its columns must be full of interesting and instructive reading, before, I could only enjoy its typographical make-up and regret my inability to go any further, being one of its English-reading as well as English-speaking friends.

With sincere wishes for the success of the ARARAD,

Very Sincerely,
M. A. STEPHENS,
Editor of Am. Newsp. Directory.

ԱԶԳԱՅԻՆ

—Գեր. Տ. Խորէն Ս. Արքեպիսկոպոս Նար-Պէյ՝ որ Կրօնական ժողովոյ անդամակցութենէ հրաժարած էր ժամանակէ մը հետէ, յանձն առեր է վերստին շարունակել իւր պաշտօնը։

—Դատական և Կրօնական գործոց վսեմ. Նախարարն՝ ըստ որոշման ժողովոյ Նախարարաց, եկեղեցական առանձնաշնորհմանց համար Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր վերջին գրոյն ի պատասխանի ծանուցած է թէ՝ արդէն ի Պատրիարքարան ղրկուած որոշմնագրոյն տրամադրութիւններն պիտի մնան անփոփոխ։

—Էջմիածնի Սինոդի տեղակալ Գեր. Տ. Երեմիա եպիսկոպոս գրեր է առ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն թէ՝ Ռուսիոյ կառավարութեան հետ բանակցութեամբ որոշուած է, կաթողիկոսական ընտրութիւնը կատարել առաջիկայ 1892 տարւոյ Մայիսի 3ին, և ի մօտոյ ղրկել հրաւիրագրերն։

—Քրիստոստուր էֆէնտի Ղազարոսեան՝ որ հանրածանօթ է կրթական և ազգային վարչական զանազան պաշտօնավարութեամբք, մէկ երկու ամսէ ի վեր հիւանդացած է սաստիկ յօդացաւով մը։ Թէև բաւական կը խնամուէր մերձակայ ազգականի մը տան մէջ, սակայն ինքն փափաքելով որ հիւանդանոցի մէջ դարմանուի, այժմ փոխադրըւած է անդր։ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն՝ որ Քրիստոստուր էֆէնտիի հիւանդանալը լսելուն պէս գումար մը փութացունելով օրինակ եղած էր այլոց, գրած է առ հիւանդանոցի պատուարժան Հոգաբարձութիւնն որ ամենայն խնամք և հոգածութիւն լինի Քրիստոստուր էֆէնտիի հանգստեան և դարմանի համար։

—Պետրոս Ադամեան, համբաւաւոր ողբերգակ, բանաստեղծ և նըկարիչ, Յուլիս 16ի երեքշաբթի օր կնքած է իւր մահկանացուն ի հասակի 43 ամաց, յետ երկարատև և դժնեայ հիւանդութեան։ Հետևեալ օր մեծաշուք հանդիսիւ կատարուած է յուղարկաւորութիւնն ի ներկայութեան բարձրաստիճան կղերին Հռոմէականաց և յոգնախուռըն բազմութեան ազգայնոց և օտարազգեաց։ Դամբանականներ արտասանուած են եկեղեցւոյ և գերեզմանատան մէջ։ Բազմաթիւ պըսակներ, փունջեր ու խաչեր զարդարած են դագաղն։ Ցիրաւի, ամէն ազգայնոց խորին ցաւ մը կը պատճառէ սոյն տաղանդաւոր դերասանին կորուստը, որու նմաններն շատ նուազ են չէթէ միայն մեր ազգին՝ այլ ամէն լուսաւորեալ ազգերու մէջ։

ՏԵՂԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Արժ. Յովհ. Ծ. Վ. Սարաճեան հանդիսաւոր Ս. Պատարագ մատոյց Յուլիս 5ի Կիւրակէ օր ի Ս. Ոսկեբերան Մատրան, ի ներկայութեան երկու հարիւրէ աւելի Հայազգի և օտարազգի ժողովրդեան։ Նորին Արժանապատւութիւնն խօսեցաւ նաև մի ընտիր քարոզ՝ քաջախօսութեամբ բացատրելով թէ ինչո՞ւ համար Հայ ժողովուրդն սիրելու էր իւր եկեղեցին և յարելու էր նմա, որ խիստ լաւ տպաւորութիւն ըրաւ ունկնդրաց վրայ։

—Հայ Քրիստոնեայ Երիտասարդաց Ընկերութիւնն ունեցաւ իւր դաշտային հանդէս, Յուլիս 4ի Անկախութեան օր ի Սէնդրալ Փարք։ Ցիսունի չափ ազգայինք խիստ ընտիր օր մը անցուցին Հայկական երգերով, խաղերով և ուրիշ անմեղ զբօսանքով։

—Տեղւոյս բնակիչներէն Հայազգի մեծանուն նկարիչ Մեծ. Տիար Տելեմաք Ինքսէրճեան որ ժամանակէ մը ի վեր թոքային դառն հիւանդութեամբ մը կը տառապէր, և Մեծ. Տօքթորք Այվազեանի և Տատըրեանի խնամոց ներքև կը գըտնուէր՝ այս անգամ իւր հիւանդութիւնն սաստկացած ըլլալով, ըստ խորհրդոյ իւր բարեկամաց և բժըշկաց փոխադրուած է Ս. Ղուկասի Հիւանդանոցն ուր պիտի կարողանայ ամէն վայրկեան մասնաւոր հոգատարութեան ներքև գտնուիլ։

—Մ. Պէշիկթաշլեանի Վահան Մամիկոնեան թատերգութիւնն ներկայացուած է յ'Ուսթըր, Հայկական Կաճառի կողմանէ իւր տարեշրջանի աւարտմանէ առաջ։ Ներկայացումն խիստ չքեղ եղած է, որու համար ամէն ջանք խնայուած չեն։ Շատ գովելի է Ուսթըրի Կաճառին ազգային եռանդոտութիւնն, որ յիրաւի բարի օրինակ մը պէտք է ըլլայ այն անուանական Միութեանց որք բան մը չընելու համար կը կազմակերպուին և գիրար թշնամանելով կը ցրուին։

—Անցեալ երկու եօթնեկաց մէջ Նաւահանգիստս հասան 50ի չափ Հայեր Կոստանդնուպօլսէն և գաւառներէն, և մերձակայ զանազան քաղաքաց մէջ ցրուեցան։

ԱՐԱՐԱՏ

Կը հրատարակուի երկու շաբաթը անգամ մը, Հինգշաբթի օրեր։

Խմբագիր եւ Տէր,
ՓԱՌՆԱԿ ՄԱՏԹԷՈՍ ԱՅՎԱԶԵԱՆ։

ՊԱՅՄԱՆՔ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
(Բօսթի, տուրքէ ազատ։)

Միացեալ Նահանգաց համար,
Մէկ տարեկան 2 տօլար,
Կէս » 1 »

Օտար երկիրներու համար,
Մէկ տարեկան 12 շիլին,
Կէս « 6 »

Բաժանորդագինք կանխիկ վճարելի են. և կրնան յղուիլ փոխանակագրով, Բօսթի կամ Էքսբրէսի դրամի հրամանով և կամ վաւերացեալ նամակով։

Թղթակիցներէ կը խնդրուի իրենց ստանձնած հրապարակային անուան հետ բուն անուննին ալ խմբագրութեանս գիտցնել, չէ թէ հրատարակութեան, այլ վստահութեան համար։

Չի հրատարակուած գրութիւնք ետ չեն դարձուիր որ և է պարագայի ներքև։

Ուղղել ամեն գրութիւնք առ

The ARARAD,
72 University Place,
NEW YORK.

ՆԻՒ ԵՈՐՔ, ՅՈՒԼԻՍ 16, 1891։

«Եթէ ժողովուրդը հօտ մ՚է, լրագիրներն ալ այն հօտին պահապան շուներն են» կ՚ըսեն. վերցուր պահապան շուներն, այդ հօտը գայլերուն յափշտակութեան մատնեցիր։—Ա ր ա ր ա տ, Հոկտեմբեր 26, 1876.

—o—

«Բարձրագոյն Դուռը կը խոստանայ առանց այլ ևս յապաղելու գործադրել այն բարւոքումներն ու բարենորոգումները, զորս տեղական պէտքերը կը պահանջեն Հայոց բնակած գաւառներուն մէջ, և անոնց ապահովութիւնն երաշխաւորել Չէրքէզաց և Քրդաց դէմ։ Այս նպատակաւ ձեռք առած միջոցները պարբերաբար պիտի ծանուցանէ տէրութեանց, որք անոնց գործադրութեանն պիտի հսկեն։» —Յօդուած 61, Պէրլինի դաշնադրութեան։

—o—

«Բոլորովին անյոյս բան է ակնկալել որ Դուռը երբէք քաղաքակրթեալ կառավարութեան մը պարտականութիւններն պիտի կատարէ Թրքական Կայսրութեան այդ (Փոքըր Ասիոյ) մասանց մէջ։ Թրքական վարչութիւնը թէ պիղծ և թէ տկար է, և այդպէս պիտի ըլլայ մինչև որ վերջը գայ։»—Արկայլի Դուքը, ի Միթինկին Մանչէսդըրի, Նոյեմբեր 25, 1890։

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՔ։

Ստացանք Բօղքէգէն Սարգիս վարժապետի որդի, Քէսէրիկցի Տիար Պետրոս Պիչաքճեանէ, մէկ տօլար ($ 1.) իբր նուէր վասն յառաջդիմութեան ԱՐԱՐԱՏի։

Նաև՝ Նորդհամբթընէն Տիար Յովհաննէս Սարրաֆեանէ, $ 1. (մէկ տօլար) ի նպաստ ԱՐԱՐԱՏի և Նորահաստատ Արարատեան տպարանի։

Կը յայտնեմք խորին մեր շնորհակալութիւնն բարեսէր նուիրատուաց։

ԱՌ ԲԱԺԱՆՈՐԴՍ.

Կը փոթւամք խնդրել ԱՐԱՐԱՏի այն բաժանորդներէն որոց բաժանորդագինն տակաւին ապառիկ մնացած է, որ բարեհաճին նոյնն ընդհուպ յղել խմբագրութեանս, զի այժմ է ժամանակն զայդ կատարելու եթէ երբէք կամք ունին քաջալեր ըլլալ մեր ներկայ ձեռնարկին։

Ա՛ Զ Դ.

Ի գիտութիւն բարեսէր և ազգային խնդրոյն յառաջացման նախանձախնդիր ազգայնոց ևս կը փութամք ծանուցանել թէ սիրով պիտի ընդունուին ամեն նուիրատուութիւնք զորս կամենան ընել ի նպաստ ԱՐԱՐԱՏի, և թէ նուիրեալ իւրաքանչիւր տօլարի փոխարէն 20 օրինակ ԱՐԱՐԱՏներ աւելի պիտի յղեմք, նորանոր հասցէներու զորս մեզ կը տրուին և կամ մեք կ՚ընտրեմք մեր ձեռք ձգած ցուցակներու մէջէն։

ՀԱՅ ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱՑ ՀԱՄԱՐ

ՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹԻՒՆ ՄԸ։

Անտարակոյս մեր ընթերցողք պիտի յիշեն հողագործութեան մասին այս սիւնակաց մէջ մեր ըրած խորհրդածութիւնները։ (Տե՛ս ԱՐԱՐԱՏ թիւ 6։) Այս անգամ Թէքսասս նահանգէն Տիար Վ. Կիւրճի, հրաւէր կարդացած ըլլալով փափաքող ազգայնոց գալ և իւր ագարակին մէջ աշխատիլ ինչ ինչ պայմաններով, այդ մասին թղթակցութիւն մը բացուած էր տեղւոյս ազգայիններէն Տիար Տօք. Նեւտոն Պօյաճեանի և յիշեալ Թէքսասցի ազգայնոյ միջև։ Նոյնպէս և Տիար Սարգիս Մ. Մինասեան՝ որ միշտ շահեկանութիւն ցոյց կուտայ այնպիսի ձեռնարկաց մէջ որք հիմնականապէս կը նպաստեն տեղացի ազգայնոց յառաջադիմութեան և ընկերական կենաց բարւոքման, այդ մասին հարցափորձեր ընելով տեղեկութիւններ առած է զանազան աղբիւրներէ յիշեալ նահանգի Կալվըրդըն ‘Քաունթի’ի բարեբերութեան և առողջական դիրքը նկատմամբ։

Այդ մասին ընդունուած նամականիք են. յիշեալ ազգայնոյ կողմանէ խմբագրութեանս յանձնուած են ի նկատողութիւն և ի հրատարակութիւն։ Եւ որովհետև սոյն նամականիք երեք տարբեր աղբիւրներէ ըլլալով, իրենց մէջ լիովին կը պարզեն գործին ինչ ըլլալը, առաւել տեղի չի մնար մեր կողմանէ ուրիշ խորհրդածութեան, զի այս տեսակ զբաղմանց օգուտները արդէն մանրամասնօրէն բացատրած եմք. և անտարակոյս, մէկըն չատ խորհելու չի կարօտիր հասկնալու թէ, գործարանի մը մէջ վաստկուած ամսական 30 կամ 40 տօլարը չէ այնչափ շահաւոր իրեն որչափ որ ագարակի մը վրայ բացի ուտեստէն և բնակութենէն շահած 15 կամ 20 տօլարն որու ամբողջը կամ մէկ մասը միշտ հողի յատկացնելով կրնայ քիչ ժամանակէն օգտուիլ ԱՐԱՐԱՏի 6րդ թուոյն մէջ բացատրուած կերպով։

Աստ սա միայն կուզեմք աւելցնել որ Ամերիկեան հողագործութեան մէջ բանջարեղէն և մրգեղէն հասցնելու գործը ամենէն օգտակար և շահաւորն է, երբ դոքա դիւրաւ կրնան փոխադրուիլ գըլխաւոր քաղաքաց շուկանները, ուր ապահով են լաւ գներ գտնելու։

Ուստի կը փութամք ներկայ թըւով հրատարակել սկսիլ սոյն նամակաց մէջէն այն մասերը որք ընդհանուրին և այս կարևոր ճիւղին հետևել բաղձացող ազգայնոց օգտակար կրնան ըլլալ։

Ահաւասիկ յիշեալ նամականիք իրենց թուականներու կարգաւ։—

Տիրայէթլու Տօք. Պօյաճեան,
Նիւ Եօրք.

Յունիս 10 թարիխլու պիր գըթա մէքթուպընըզ վուսուլ պուլտու, խոսի պէն պու County տէ թարլա սահիպի օլուպ չիֆթճիլիք եանի զարզավաթ վէ մէյվէ աղաճլարը տիքիփ պիչմէք աղնաեան պիզիմ հայլարըն պու իչէ պաշլայաճայըմ. .....։ Գալիֆօրնիանըն չօք խոմի վար լաքին քեարը իւ փէք ազ. պու թարաֆլարտա պիր ատամ էյի չալըշըպ, պու իշտէն աղնարսա, իքի իւչ գաթ զիատէ փարա քազանա պիլիր։

Ֆամիլիա սահիպի օլան ատամ այլէքլա իչէմէք քեարը տէյիլտիր, մահսուլաթտան պիր հիսսէ ալմաք վէ քազանտըքլարի աքչէ իլէ տէն թօփրաք սահիպի օլմաք հէփսինտէն մինասիպ տիր, գիրա պու County նին թօփրաքլարը փէք մահսուլաթլը օլտուղունտան պիր ատամ էյի չալըշըպ մահսուլաթ եէթիրիրսէ պիր գաչ սէնէ տէրուանինտէ թարլա վէ աքչէ սահիպի օլա պիլիր։

Պու չիֆթլիկ Clear Creek չիմէնտիֆէրինտէն պիր պիչուք miles տիր. վէ չիֆթլիկին իչինտէ 8 օտալը պիր էվ վար վէ հավասը փէք սաղլամ։ Միգտէրէ պիր գաչ psospectus վէ քարթա կէօնտիրիեորում պու County նին նէ մահսուլաթը եէր օլտուղունու աղնարսընըզ։ Պու ատամլար էկէրլիմ արզուլէյըպ Փամիլեալարըլա պուրաեա կէլէճէք օլուրսա էլիմտէն կէլտիկի գատար գօլայլըգ վէ եարտըմ խտէրիմ։

Նիւ Եօրքտան Mallory Line վափօրլարըլա պուրաեա կէլէճէք օլուրլարսա հէր պիր ատամ $ 15–20 կէլէ պիլիր վէ 6 կիւնլիւք եօլտուր, չիմինտիֆէրլէ հէր նէ գատար տահա չափուք կէլինիրսէ մէսարիֆ չօգ օլունուր։

Աուըլ պիզիմ հայլար իչիւն եէր Texas տիր, Ճէրմանեալըլար պու թարաֆլարա կէլիպ պիր գաչ սէնէտէ չօգ իլէրլէտիլար. պիզիմ տէլիգանլըլար նէ՞ սէպէպտէ իլէրլէմէյէճէք, սալթ քի սաղըլըք վէ էյի չալըշմալը։

Տօքուզ սէնէտէն պէրի տիր քի պու թարաֆլարտա կէզտիմ վէ պիզիմ հայլար իչիւն պուլնաան մինասիպ իէ պուլամատըմ։

Ումարըմ քի իւթէմիչ օլտուղընըզ մալիւմաթլարա ճէվապ վէրէ պիլտիմ վէ եազընլարտա սիղլէրտէն պիր հապէր պէքլէյուպ,

Գալըբըմ սատըգընըզ,
Վ. ԿԻՒՐՃԻ։

Կալվըրթըն, Թէքսաս,
Յունիս 19, 1891։

Տիրայէթլու Տօք. Պօյաճեան,
Նիւ Եօրք։

Յունիս 30 թարիխլու պիր գըթա մէքթուպընըզ էլիմէ վուսուլ պուլտու։ Զիքր էթտիկինիզ տէլիգանլըլար Քալիֆօրնիա կիթմէլէրինէ ֆէնա էթտիլէր, գիրա Քալիֆօրնիաեա կիտէն Ամերիգան, Ճէրման չիֆթճիլէր պիր իքի սէնէտէն սօնրա փէրիշան օլուպ կէնէ կէրու կէլիեորլար, չիւնքի օ եէրլէրտէ հէր նէքատար մահսուլաթ էյի չըգարսատա պիր acre եէր 200–300 տօլարտան աշաղը ալնմազ վէ պիրտէ չիգարտըգլարը մէյվէյի Eastern Market է կէօնտէրմէք իչիւն Express մէսարիֆի թէքմիլ քեարը եաւտանը. խոմի պուրատա նէ մահսուլաթ չըգսա (զարզավաթ եախօտ մէյվէ) 15–20 սաաթըն տէրուանինտէ St. Louis, Denver, Kansas, Chicago etc. շէհիրլէրինէ կէօնտէրուպ չօգ քեարլա սաթըեորլար։

Պուրատա թարլա ալուպ չիֆթճիլիկէ պաշլամաքըն մուրատը պիզիմ հայլարատա պիր ճիւզիւ օրթագլըգ էտուպ թարլա սահիպի օլմալարընա արզուլաեորում, խոմի այլըգ վէրմէք փէք գօլայըմա կէլմէզ, լաքին պօզազ մէսարիֆի պէնտէն, պունույլա պէրապէր արզուլէյիպ այլըգլա պուրաեա կէլմէք իսթէրլէրսէ նէ այլըգ իսթէտիքլէրինի պանա պիլտիրին։

Boston, Portland, Des Moines շէհիրլէրինտէն պիր գաչ հայլար պուրաեա կէլմէլէրինի արզուլաեորլար, լաքին իլք սէնէ իչիւն 8–10 քիշիտէն զիեատէ ատամ գուլլանամամ վէ սէնէ սէնէ արթըրմաղա ճահտ խտէճէյիմ։

Շիմտիլիք 4–5 հայ պուրալարտա հազըր պէքլէեորլար վէ Ավուսթոս այըընտա պաշլայաճայըզ, հէր քիմ քի կէլմէք իսթէեորսա պանա պիր ան էվէլ պիլտիրմէնիզէ րճա իտէրիմ։

Պուրանըն հավասը ղայէթ սաղլամտըր, եազըմըզ հէր նէ գատար ուզունտատա thermometre քէօրկէտէ 90–92 Fah. տան զիեատէ չըգմազ վէ գըշըմըզ ղայէթ միլայիմ վէ գար եաղմազ վէ իւչ սէնէտէն պէրի տիր քի տօն թուտմատը։ Texasըն ֆէնա խոմի վար, լաքին պուրաեա կէլտիքտէ Փիքիրլէրինի տէյիշտիրիրլէր։ Պիզիմ County տէ արապ եօգ, պիր գաչ Ֆրանսըզ, Ճէրման վէ Ամերիգան չիֆթճիլէրտէն իպարէթտիր։ Սէլամլէր էտիպ գալըբըմ տուաճընըզ։

Վ. ԿԻՒՐՃԻ։

Կալվըրթըն, Թէքսաս,
Յուլիս 4, 1891։

[Մնացեալն յաջորդ թուով։]

. ° . ° . ° . ° . ° . ° . °

Մարսէյլի ‘Արմէնիա’ի մէջ Կոստանդնուպօլսէն Յունիս 22 թուականաւ թղթակցութիւն մը հետևեալ հետաքրքրական տեղեկութիւնները կը պարունակէ.—

«Նազըմ պէյ ժամանակէ մ՚իվեր յատուկ հրահանգ տուած է եղեր իր վարձած հայ լրտեսներէ մէկ քանիներուն որ իրենք ալ «Հայոց Հայրենասիրական Միութեան» անդամակցին, ‘Արմէնիա’ լրագիր ստանան և իրենք զիրենք անձնուէր գործիչներ ներկայացնելով աշխատին «Հայոց Հայրենասիրական Միութեան» գործունէութեան վերաբերեալ գաղտնիքներ խլելու։ Միւս կողմէ այդ ընկերութեան վրայ գայթակղութիւն սփռելու և տկարացնելու համար, ուրիշ քանի մը լըրտեսներու ալ հրահանգ տրուած է որ աշխատին ամէն կողմ լուրեր տարածել թէ «Հայոց Հայրենասիրական Միութիւն»ը բան մը ըրած չունի և ընելիք ալ չունի, թէ պէտք է կործանել այդ Միութիւնը և թէ ամէն տեղի Հայերը իրարու հետ միացունելով (իբր թէ «Հայոց Հայրենասիրական Միութեան» մէջ ամէն կողմէ Հայեր չկան և այդ թափառաշրջիկ անծանօթներուն անունովը պիտի միանան Հայերն իրարու հետ). նոր ընկերութիւն մը կազմել են.։ Այդ լրտեսներ յաջողած են եղեր Նազըմ պէյի սովրեցուցած էնթրիկներուն գործիք դարձնել նաև Ամերիկայի մէջ հրատարակուող հայ լրագրներէն մին ալ որ գիտութեամբ թէ անգիտութեամբ՝ այդ դեռ ճիշդ չենք գիտեր, անոնց փողը կը չալէ և վաւակի մը դերը յանձն առած է։

Կը խնդրենք որ այս տեղեկութիւններ՝ որ ամենաստոյգ աղբիւրներէ քաղուած են, հրատարակէք ‘Արմէնիա’ի մէջ որպէս զի ոչ միայն ձեր զգուշաւորութեանը ծառայեն, այլ նաև Միութեան անդամներուն և ‘Արմէնիա’ի բոլոր ընթերցողներուն։»

‘Արմէնիա’ի Խմբագիր Տիար Մ. Փորթուգալեան կը յաւելու հետևեալ ծանօթութիւնն.—

«Շնորհակալ ենք այս պատահական բայց վստահելի թղթակցի տըւած տեղեկութիւններէն։ Բայց կը վստահեցունենք զինք որ եթէ երբեմն լռութեամբ կ՚անցնինք ինչ ինչ կէտերին վրայէն, այդ չը նշանակեր միշտ թէ անծանօթ կը գտնուինք մեր շուրջ դարձածներին։ Կը խօսինք և կը գրենք երբ ա՛լ ժամանակը եկած կը լինի։»

Հ. Ե. Թ. Մ. Ի ՀԱՆԴԷՍԸ։

Յուլիս 4ի Շաբաթ օր Հայ Երիտասարդաց Թանգարանի Միութեան տարեդարձի հանդէսն տեղի ունեցաւ ի Փօյէճ Բօյնդ, ի ներկայութեան երկու սեռէ իբր 200 հանդիսականաց։ Առաւօտեան ժամերուն մէջ՝ Միութիւնն ունեցաւ իւր տարեկան ընդհ. ժողովն, և յետ միջաւուր ժամն 3ին սկսաւ հանդէսն որ լաւ արդիւնք մ՚էր կարգադիր յանձնախմբին գովելի աշխատութեան։ Ամէն կերպով Հայկական հանդէս մ՚էր սա՝ որու մէջ մաս առին Հայ տիկնայք, օրիորդք, երիտասարդք և մանկունք։ Այս հանդիսին նախագահեց Արժ. Յովսէփ Ծ. Վ. Սարաճեան, որ ազգասիրութեամբ մը քաջալերեց զՄիութիւնն և խրատեց զամենեսին յառաջ տանիլ և օգնել ամէն բարոյական և ազգասիրական ձեռնարկներու, և գովեց Տիար Մինաս Չերազի, և Հայոց Հայրենասիրական Միութեան արարքները։ «Ազգակործան վասակ մը է» գոչեց Նորին Արժանապատուութիւնն «այնպիսին՝ որ կը ճգնի բարենպատակ կազմակերպութիւն մը կործանել շահախնդրական նպատակներ յառաջ տանելու երազով։»

Ցետ Արժ. Ս. Հօր ատենաբանութեան կեցցէ՛ներ աղաղակուեցան Տիարք Մ. Փորթուգալեանի, Մինաս Չերազի և Նորին Արժանապատուութեան կենաց համար։

Հանդէսն տևեց մինչ երեկոյեան ժամն 8, և հանդիսականք իրենց հետ տարին նոյն աւուր քաղցր յիշատակը։

ԾԱՆԻ՛Ր ԶՔԵԶ։

Ի՞նչ վսեմ գաղափար։ Գաղափար մը որ զմարդ ցիւր ճշմարիտ կոչման կը հասցնէ իրեն համար սահմանուած կենաց շրջանակի մէջ...։

Թէ որ Հայ Ազգը կազմող անհատները ինքզինքնին ճանչցած ըլլային՝ հինգ երկար դարերու ստրուկ լուծը արդէն ազատ ինքնավարութեան փոխուած պիտի ըլլար։ Այո՛. թէ որ գիտնալով Հայ Ազգի փառաւոր անցեալը, զգալով նորա անտանելի ներկայն, ճանաչելով լուսաւորեալ աշխարհներու յառաջադիմութիւնը և առաւելութիւնները, չի պիտի փրկուէ՞ր Հայ ազգը թէ որ վարելու կարողութիւն ունեցող Հայը՝ ճանաչած ըլլալով իւր կարողութիւնները և ճշմարիտ կոչումը, գլուխ անցնէր փոխանակ մէկ անկիւն մը քաշուելու և վ ա ր ո ւ ե լ ո ւ մ ի ա յ ն, կարողութիւն ունեցողը ճանաչելով բնութեան և պարագայից իրեն պարգևած սահմանը, հետևէր վարողին, փոխանակ անհիմն փափաքով մը և կամ զուր և զզուելի փառասիրութեամբ մը վ ա ր ե լ ձգտեր։ Չէ՞որ այս երկուքն ալ իրենց խղճմտանքին առջև ստրուկ են....։ Ինչպէ՞ս կարելի է որ քիչ մը զգացում և խորհելու կարողութիւն ունեցող հայ մը ստրուկ չի զգայ ինքզինք թէ որ իրեն ինկած պարտականութիւնները չի կատարէ։ Մենք Հայերս պէտք չէ համեմատենք և համակերպենք մեր կենցաղը և մտածումները ազատ երկիրներու անհատներուն հետ, այլ պէտք է զգանք թէ մենք աւելի մեծ նպատակի մը համար ծընած ենք։ Ազատ երկիրներու անհատները կը վայելեն մարդու մը պէտք եղած ազատութիւնը. նոքա ուրիշ հոգ չունին բայց եթէ երջանիկ կենցաղ մը ապահովել և անձնականապէս յառաջադիմել. իսկ մենք ատոնց ոչ մէկը կրող ենք դիւրութեամբ ընել մեր հայրենիքին մէջ՝ այլ ստիպուած ենք շատ անգամ ուրիշ երկիրներէ մ ո ւ ր ա լ։ Չէ՞ որ մուրալը ստրկութիւն է. ո՞ւր մնաց հայու վեհ արիւնը...։ Ուրեմն չէ՞ որ հայը յիրաւի պէտք է իւր հայրենեաց մէջ անկախ յառաջադիմութեան օրը կա [illegible] վեհ նպատակը ունենայ։ [illegible] երկիրներու հարուստին ինչքը բոլորովին իւր տրամադրութեան ներքև է, բայց դո՛ւ, Հա՛յ, թէ որ Աստուած քեզ հարուստ ըլլալու հանգամանքներուն մէջ դրած է, քեզ պարտաւոր ըրած է նաև ճանչնալ քու Հայ ըլլալդ և հայ հարուստի մը կոչումը՝ ներկայ պարագայից ներքև։ Թէ որ ճշմարիտ քրիստոնեայ մ՚ես, չե՞ս կարծեր որ վերջին դատաստանին օրը Աստուած քեզմէ հաշիւ պիտի պահանջէ ըսելով «եկուր տեսնամ, ես քեզ ՀԱՅ մը դրի աշխարհի վրայ և քեզ ճոխ հարստութիւն տուի որպէս զի Քրիստոնեայ Հայաստանի մէջ իմ օրէնքս անվախ և ազատօրէն գործադրելու օգնես, ըսէ՛ տեսնամ, ի՞նչ ըրիր։» Թէ որ քրիստոնէութեան այս դաւանանքներուն հաւատացող հայ մը չ՚ես, այլ խղճմտանքի բարոյականին հետևող ազատ-խորհող մ՚ես, (free-thinker,) ճիշդ խորհէ կենացդ վերջին ժամերը. երբ նայուածք մը պիտի ձըգես քու անցեալ կենաց և գործադրութեանց վրայ, չե՞ս կարծեր որ խղճմտանքդ քեզ պիտի ըսէ «դու ապրեցար ոչնչի համար, դարձար մոլի և ստրուկ քու եսականութեան, չի կատարեցիր այն պարտականութիւնը որուն համար ծընած էիր, կը ձգես աշխարհիս վրայ ոչինչ քաղցր յիշատակ, կը տանիս հետդ ունայնութիւն։ Ունայնութիւն ունայնութեանց և ահա դու ալ ունայն ՈՉԻՆՉ մ՚ես։»

Ուրեմն Հայու զաւակ ԾԱՆԻ՛Ր ԶՔԵԶ և Հայրենիքդ պիտի փրկուի։

Այս առթիւ կուզեմ յիշել մի մտահաւոր պատմութիւն որ վերջերս ուշադրութեանս առարկայ եղած է։

Ճշմարիտ է որ Ֆիլատէլֆիոյ բըժշկական դպրոցները ինչպէս նաև Նիւ Եօրքինները վերջին 15 տարիներուն մէջ բաւական ուսումնաւոր հայ ուսանողներ հանած են, որք առերևոյթս պէտք էր յիրաւի Հայ ազգութեան այդ մասին մէջ յառաջադիմելուն մի հաւաստիք ե-

ղած ըլլային։ Բայց ցաւալին այն է որ ասոնցմէ քանի՞ն ԾԱՆԻՐ ՁԲԵՁ սկզբունքին հետեւած են․․․։ Միթէ աւելի ճշմարիտ և օգտակար պիտի չըլլա՞ր Հայ ազգութեան և նոյն իսկ իրենց անձնականապէս՝ թէ որ այս ուսումնաւարտներէ ոմանք փոխանակ հետեւելու բժշկութեան պէս ծանր և պատասխանատու գիտութեան մը և խախխայտառակ ընելու հայուն տաղանդըն, կարողութիւնն ու նպատակը Ամերիկայի բժշկական առաջնորդներու ոմանց առջև, հետեւէին այնպիսի մի պարզ արհեստի և ճիւղի մը զոր բնութեան և կենաց պարագայք իրենց սահմանած էին։ Ահաւասիկ որ նոյն իսկ մեր անձին հետ ուղղակի առընչութիւն ունեցող պարագայից ներքև իսկ կ'ուզենք ինքզինքնիս խաբել, հիմնելով մեր ամբողջ գործունէութիւնը անհիմն փափաքներու, սնոտի փառասիրութեան և կամ անարդար չահասիրութեան վրայ։ Ինչպէ՞ս պիտի կարենայ խեղճ հայը իր սահմանափակ երկրին մէջ ճանչել բժշկի մը կարողութիւնը երբ սա իր Philadelphia Jefferson կամ University և կամ New York University, են․ է ուսումնաւարտ ըլլալուն վկայականները հետը կըտանի, ինչպէ՞ս պիտի գիտնայ թէ սա բժի՞շկ է թէ անգէտ մարդասպան մը․․․։

Թէ՛ մեղադրելի են սոյն բժշկական դպրոցներու ուսումնական խորհուրդները այսպիսիներու բժշկութեան վկայական տուած ըլլալնուն համար, այս մասին իմ ամբողջ գաղափարը չեմ ուզեր յայտնել, բայց սաչափը միայն կուզեմ ըսել որ երբ այսպիսիք տգէտ արևելքցիի մը սովորական վարմունքով ուսումնական խորհուրդը կը տաղտկացնեն, անոնք ալ բնականաբար ասոնց ձեռքէն ազատելու համար կուտան վկայական մը ձեռքերնին ու կը ճամբեն խորհելով թէ գործելիք տեղերնին տգէտ երկիր մը պիտի ըլլայ․․․։

Ասկէ վեց տարի չափ առաջ երբ բարեկամիներէս մին կը ներկայանար Jefferson դպրոցի տանուտէրին, անդ մուտք գտնալու համար, սա կը հարցնէ թէ որ տեղացի է, և երբ [illegible]ամիս Հայ ըլլալը կ'իմանայ, [illegible]ապէս տեսլի արտայայտու[illegible]ն մը աթոռը դէպի իր գրասեղանը կը դարձնէ։ Բարեկամս անշուշտ գէշ կերպով վիրաւորուած կըստիպուի իբրև լուրջ մարդ չըտկել իրմէ առաջ եկողներէն ոմանց տուած սխալ գաղափարը և մուտք գտնալ իբրև մի անկախ անհատ․․․։

Միթէ չկա՞ն հայութեան պատիւ բերող ուսումնաւարտներ ևս։ Այո՛, շատ են երթալ հարկ չիկայ, նոյն իսկ անցեալ տարի Medico-Chirurgical դպրոցը "honorable mention"ով յիշեց Պ․ Գ․ Յոփանեանը, Հայ երիտասարդ մը որ երկար տարիներ արդէն դեղագործութեամբ զբաղած, բժշկական դպրոցին շրջանը աւարտելէն վերջ, Philadelphia Hospitalի համար յաջող քննութիւն մը տալով այսօր անդ իր Ամերիկացի շրջանաւարտ գործակիցներու նախանձի առիթ դարձած է իր հըմուտ գործառնութեամբ։ Նոյնպէս Պ․ Յ․ Արշակունի, քաջածանօթ իր անցեալ ազգային գործունէութեամբ, քաջածանօթ նաև եղաւ Hahnemann դպրոցի դասատուաց իր հմտութեամբ և յառաջադիմութեամբ և Wards Island Hospitalի համար քաջ քննութիւն մը տալէ վերջ ամենայն ուրախութեամբ ընդունուեցաւ և այժմ անդ հաստատուած է։ Նոյնպէս ևս Պ․ Հ․ Գ․ Քէպապեան, Հայ երիտասարդ մը, քաջածանօթ իր հայրենիքի մէջ իրեն ազգօգուտ և ընկերական եռանդուն գործունէութեամբ՝ աստ ևս ցցուցած է թէ ինք խիստ պահանջող մ'է ԾԱՆԻՐ ՁԲԵՁ սկզբունքի գործադրութեան, և որու զօրութեամբ հիացման առիթ եղած էր Jefferson դպրոցի իր ուսումնակիցներուն և դասատուաց ոմանց և քաջութեամբ աւարտելով իր քննութիւնները Մայիս ամսոյ 15ին իր "Commencement"ի ներկայ ըլլալու պատիւը ունեցայ։

Միթէ վարանիլ պէ՞տք է ըսելու թէ այս անձինք իրենց անցելոյն մէջ ունեցած սկզբունքին հետեւելով օգտակար բժիշկներ պիտի ըլլան և պատիւ բերեն Հայ ազգութեան․․ ․․․․․։ Բայց անոնք որ փափաք ունեցած կամ ունենալու վրայ են բժշկութիւն և կամ նմանօրինակ գիտութիւններ ուսանիլ թող նախ իրենց խոնարհ եղբօր սկզբունքը եղած «ԾԱՆԻՐ ՁԲԵՁ»ը ի նկատի առնեն․․․․։

Հ․ ՀՐԱՆՏ։

Ֆիլատէլֆիա,
Յուլիս 2, 1891։

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԻՆՉՊԷՍ ՈՐ Է

[Շարունակութիւն տե՛ս «Արարատ» Թիւ 9․]

Սեբաստիա մեծ քանակութեամբ բուսցնում է ճակնդեղ, Ցիսբիր և կիսկիմ յայտնի են խաղողով, նոյն տեղերը, նոյնպէս Թորթում և Ակն յայտնի են իրանց ընտիր, բազմատեսակ մրգերով, մանաւանդ թութով։ Պարտիզպանութիւն (բօստաններ, բանջարանոցներ) երևելի է թէ՛ Վանի և թէ՛ Էրզրումի վիլայէթներում, բայց մանաւանդ Տիգրանակերտի կողմերը, որտեղ գլխաւորապէս նշանաւոր է իր քաղցր համով սեխը և իր հրէշաւոր մեծութեամբ և թէ համով ձմերուկը։ Ասում են որ եթէ մի 8-10 տարեկան երախայ նստի ձմերուկի վրա, ոտները գետին չեն հասնում։

Հայաստանում բնակվում են գլխաւորապէս երեք ցեղեր՝ Հայերը, Թիւրքերը և Քիւրդերը։ Քիւրդը խաշնարած է և մասամբ արհեստաւոր, Թիւրքը մասամբ երկրագործ է և մասամբ արհեստաւոր, իսկ Հայը ամէն բան է․ Նա խաշնարած է, երկրագործ է, արհեստաւոր է և մեծ քաղաքներում վաճառական, կապալառու և արդիւնագործ։ Քիւրդի կինը մասամբ մասնակցում է մարդու պարապմունքների մէջ, նոյնպէս պարապում է մի քանի արհեստներով, ինչպէս օրինակ՝ գորգեր, չալեր և կարպետներ գործելով, թէև Քիւրդ կանանց գործածը իր նրբութեամբ երբէք չէ կարող համեմատվել Հայ կանանց ձեռքի աշխատանքի հետ։ Թիւրք կինը բոլորովին ոչինչ է անում և թէ աղքատ և թէ հարուստ դասակարգերում ստեղծված է միմիայն մարդու բաւականութեան համար․ Թիւրք կինը հարէմի զարդն է միայն։ Թիւրքերը թէև պարապում են երկրագործութեամբ, մեղուապահութեամբ և մասամբ պարտիզպանութեամբ, բայց երբէք չեն հասնում Հայի աշխատասիրութեան և նրանց աշխատանքի գերազանցութեան։ Թիւրքը պարապում է միայն հետեւեալ արհեստներով, կաշւագործութեամբ, կօշկակարութեամբ, այն էլ կոպիտ, երկու կրունկների վրա կօշիկներ (ջիսմա) պատրաստելով, որ ստորին ժողովուրդն է գործածում, կամ ձիու թամբեր (թմքեր), լկամներ ու ձիու զարդարանքներ գործելով։ Մի քանի տեղ Թիւրքերը զինագործութեամբ էլ պարապում են, բայց նրանց շինած զէնքերը Հայի շինած զէնքերից իրենց յատկութեամբ ստոր են։ Նոյնպէս Թիւրքերը փայտի վրա կոպիտ քանդակագործութիւն են անում։ Հայերը այս բանից էլ օգուտ են քաղում․ նրանք Թիւրքերի փայտեա քանդակագործութիւնները (դգալներ, մանուկների օրօրոցներ և այլն) առնում են էժան գնով, մաքրում, գեղեցկացնում, նրբացնում են և աւելի թանգ են ծախում։ Ինչպէս երկրագործական բոլոր նուրբ պարապմունքները՝ գինեգործութիւնը, շերամապահութիւնը, կաթնային տնտեսութիւնը Հայերի ձեռքումն է, այնպէս էլ Հայաստանի բոլոր նուրբ արհեստները Հայի և Հայուհու ձեռքերից են դուրս գալիս։ Կաթնային տնտեսութեան վրա խօսք գցելով, պէտք է յիշեմ այստեղ Հայի և Հայուհու ձեռքով պատրաստվող բազմատեսակ և ընտիր պանիրը, օրինակ Ցիսբիրի, Խէտորջուրի և Համշէնի բուրդի պէս պանիրը, կամ Էրզրումի նահանգի Բասէն վիճակի բարակ թելերից բաղկացած պանիրը, կամ բարակ, թղթի պէս, թերթերից պատրաստվող սերը, վերջապէս կոնսէրվի պէս պատրաստվող չորացած մածունը, որ կարելի է եփել և նրանից թան շինել (բազկաթան)։ Ճշմարիտ, զարմանալի և հրաշալի են այն բոլոր աշխատանքները, որ կատարում է Հայուհին։ Բացի տնային, ծանր տնտեսութենից տնային հոգերից իւրաքանչիւր հայ աղջիկ և կին, հարուստ թէ աղքատ, արհեստներով է պարապում։ Իւրաքանչիւր հայ ընտանիքը հագնում է իր տան մէջ պատրաստած քթանի, կտաւի շապիկները բուրդի հագուստեղէնները։ Բացի սորանից հայուհին գործում է, մանում է, քթանեղէններ, կտաւեղէններ, բանբակեղէններ, բուրդի և մետաքսի կերպասներ է գործում և ծախելու համար։ Եւ այդ բոլորը նա գործում է տնային, փայտեայ ամենանահապետական մեքենաներով, որոնք շինվում են տանը նոյն իսկ հայերի ձեռքով։ Եթէ Եւրոպացին տեսնի հայուհիների ձեռքով գործված քթանի բարակ շապիկները, կամ բամբակի բրդոտ, բաղնիսի համար շապիկները և բրդոտ երեսսրբիչները, որ մեծ մասամբ Տրապիզոնի, Եւդոկիայի և Երզնկայի հայուհիներն են պատրաստում, կամ Բիթլիսի հայ կանանց ձեռքով գործած կտաւեղէնները, Սվազի հրաշալի գորգերը, խալիչաները և կարպետները, Երզնկայի բամբակագործութիւնը, նոյն տեղի բուրդեայ գուլպաները, որոնց վրա ինչպէս մագաղաթի վրա, կարելի է թանաքով գրել, Վանի փուլիկի ազնիւ մազից գործված շալերը, նոյն մազից պատրաստվող անձրեւ չ'անցկացնող կերպասներ, որոնք ճանապարհի վերարկուների համար են գործածվում, Եւդոկիայի, Տրապիզոնի և Դիարբէքիրի չքեղ մետաքսագործութիւնը, այդ բոլորը տեսնելով, ասում եմ, Եւրոպացին չի հաւատայ թէ այդ կերպասները դուրս են եկել Հայաստանի կանանց ձեռքերից, գործվեցան ամենանահապետական մեքենաների վրա, և ոչ թէ Եւրոպական մի գործարանից․․․ Հայ կինը ունի իր ազգի բոլոր յատկութիւնները։ Նա խնայում է մի փոքրիկ գումար, այդ գումարով առնում է, դիցուք, մի պուդ բուրդ (կամ բամբակ), մանում է այդ բուրդը, և որովհետև մանածը աւելի թանգ արժէ, քան թէ հումը, նա փոխանակում է մանած նիւթի մի պուդ մէկ ու կէս պուդի վրա, կրկին մանում է և ստանում է դարձեալ երկու պուդ, և այլն, մինչև որ այնքան ունի որ կարող է արդէն սկսել կերպասներ պատրաստել։ Հայ կինը Հայաստանում մի րոպէ չէ կարող մնալ առանց աշխատանքի։ Դիցուք մի կնոջ դատարան են կանչում մի գործի համար, հայուհին գիտէ որ ժամանակ պէտք է կորցնի, - և նա դատարան գնալով իր հետ տանում է իր թել, բուրդ կամ բամբակ մանելու մեքենան։ Մինչև որ նրան կը կանչեն, մինչև որ դատաւորը կը դուրս գայ, ժամանակ չը կորցնելու համար հայուհին դատարանի մէջ նստած մանում է, գործում է․․․ Այդ մեզ չէ՞ յիշեցնում միթէ աշխատասէր գերմանուհուն, չէ՞ յիշեցնում մեզ Գերմանիա, որտեղ կանայք հասարակութեան մէջ էլ, թատրոնում, հրապարակական դասախօսութեան մէջ գուլպաներ են գործում․․․ Հեռու Ասիայում, կտրված լուսաւորված աշխարհից, աշխատասէր Հայ ազգը իրագործել է իր ձեռով կնոջ աշխատանքի խնդիրը․․․ Հայաստանի բոլոր վարպետները, բոլոր արհեստաւորները հայեր են։ Հիւսներ, քարտաշներ, պղնձագործներ, երկաթագործներ, ոսկերիչներ, փորագրողներ, փայտի վրա նուրբ քանդակագործներ, արծաթագործներ, նկարիչներ, ճարտարապետներ, բոլորն էլ հայ են։ Եւդոկիա յայտնի է իր պղնձագործութեամբ և մասամբ արծաթագործութեամբ․ այդ պղնձի նուրբ ամանները նորանով են յայտնի, որ ամենաթեթև կրակով կերակուրը նրանց մէջ եռ է գալիս։ Այդտեղ շինվում են չամադաններ, դգալներ, եկեղեցական անօթներ։ Երկաթագործութեամբ և նուրբ, զանազան զարդանախշեր ունեցող կողպէքներով յայտնի են Տրապիզոնը և Էրզրումը։ Էրզրումի մէջ ամենանուրբ կերպով փորագրում են ոսկով պղպատի վրա։ Դիարբէքիրը յայտնի է իր գեղեցիկ ոսկեթել և արծաթաթել մանուածներով։ Հայերն են պատրաստում Թուրքիայում ամենալաւ զէնքեր․ այդ զէնքերը այն յատկութիւն ունեն, որ նրանց կարելի է պահել անձրևի տակ և ջրի մէջ անգամ դնել․ բայց այնու ամենայնիւ հրացանը կամ ատրճանակը չեն փչանում և թաց լինելուց յետոյ նըրանցից կարելի է իսկոյն արձակել։ Այդ զէնքերի մետաղի բաղադրութիւնը այնչափ վարպետութեամբ է պատրաստած, որ եթէ սխալմամբ հրացանը կամ ատրճանակը երկու անգամ լցնէք, այնու ամենայնիւ կարող էք արձակել և զէնքի բունը չի ճաթի։ Պատերազմի ժամանակ Էրզրումի հայերը տեսան Եւրոպական և Ամերիկական կատարելագործված հրացաններ և իսկոյն սկսեցին իրանց շինվող հրացանները կատարելապէս նմանցնել Մարտինիի, կամ ուրիշ սիստեմայի հրացաններին։ Էրզրումի հարուստ տներում դուք կը տեսնէք պատերը և առաստաղները փայտից նուրբ կերպով քանդակագործված․ դա հայերի ձեռքի աշխատանքն է։ Վարպետները բոլորն էլ հայեր են․ ոչ մի Թիւրք վարպետ չը կայ։ Հայերն են ամբողջ երկրում միակ ճարտարապետները․ դորան թող վկայ լինի այն, որ ոչ թէ միայն հայոց եկեղեցիների հրաշալի շինվածները, բայց և մուսուլմանների բոլոր մզկիթները և մինարէները հայ ինքնուս ճարտարապետներն են կառուցել։ Հայաստանի եկեղեցիներում և մասնաւոր տներում կը տեսնէք պատերի և առաստաղի վրա նկարչութիւններ, - դրանք ինքնուս հայ նկարիչների ստեղծագործութիւններն են։

[Շարունակելի։]

ԼՌՈՒԹԵԱՆ ՊԵՏՆ

Զաֆին'ց տան մէջ ջերմագին ընդունելութիւն մը գտայ։ Իրենց պարզ հիւրընկալութիւնն վայելելս կատարեալ եղած պիտ' ըլլար եթէ այնչափ ներողամտութիւն խընդրելներով գլխս չի տագնապէին։ Տիկ․ Զաֆին գիտեր թէ որչափ որ թէյն իմ ըմպել վարժուածիս չափ աղէկ չէր բայց կը յուսար որ «թուխ» համ չունէր։ Վստահացուցի զինքը որ թէյին համը «թուխ» չէր․ թէպէտև քիչ մը տարակուսանքի մէջ էի թէ այդ բառն ինչ նշանակութիւն կրնար ունենալ թէյին համին վերաբերմամբ։ Բայց հակառակ իմ բացատրութեանս նա պնդեց թէ, լաւագոյն բաներու վարժուող մէկու մը համար չէր կրնար ըլլալ որ այս թէյը «թուխ» համ չ'ունենար։ Լիվըրփուլի մէջ խոզու միսը երբէք շատ աղէկ չէր, բայց կը յուսար նա որ «աչխած» չէր։ Ամենայն ջանիւք ուզեցի վըստահացնել որ «աչխած» չէր։ Պր․ և Տիկ․ Զաֆին իրենց սրտին բարութեամբը շարունակեցին ցաւակցիլ ինձ հետ որ այս խոզու միսն անպատճառ էր և պէտք էր «աչխած» համ տալ մէկու մը որ վարժուած չէր անոր։ Հազիւ յաջողած էի խոզու մսին նկատմամբ իրենց սխալ կարծիքն ուղղելու, երբ ըստիպուեցայ խնդրոյ մտնել նոցա հետ հացին նկատմամբ, որու մասին բաւական թարմ չըլլալու անփարատելի կասկած մը ունէին։ Թէյին, խոզու մսին և հացին նըկատմամբ այս ամէն վիճաբանութեանց միջոցին, կ'զգայի որ զոյգ մը խոշոր թխագոյն աչք գլխս կը դիտէին սեղանին դիմացի կողմէն։ Որ ատեն որ քաջասրտութիւնն կ'ունենայի այն կողմն հայելու, կը նըշմարէի որ դոքա դիտմամբ ինձ նայած՝ և անմիջապէս ուրիշ կողմ դարձուած էին։ Այս հիացող ակունքը ընտանեաց միակ դստեր կը պատկանէին։

«Հէդի ծնելէն ի վեր» ըսաւ Տիկ․ Զաֆին, «ամենքն ալ մանչ եղած են»։

Շատ զարմանօք տեսայ որ բարի կինը՝ իր աղջկան անուան մէջ գտնուած Հ գիրն էր միայն որ արտասանելու կարողութիւնն ցոյց տըւաւ, (զի իւր կարգէն եղող Անգլիացիք այդ գիրն խեղդամահ ընելու անթօթափելի ունակութիւնն ունին միշտ։)

«Ամենուն մէջէն Հէդին է միայն որ գրքերու եաւէ է,» շարունակեց նա։ «Գլխաւոր վարժապետը ինձ ըսաւ որ շատ աղէկ դպրոցական մը պիտի ըլլայ․ և հոգի՛ս, ուրիշ բան չ'ըներ բայց եթէ առաւօտէն մինչև երեկոյ կարդալ։» Մինչդեռ Հէդի և իւր մայրը պնակները կը վերցնէին․ մեք մեր աթոռները կրակին շուրջը քարշեցինք, և Պր․ Զաֆին, փութ և պարզամիտ ծերուկ մը, գլխս քաղաքական խնդրոց և օդին վրայ իմաստուն խորհրդածութիւններով զբօսցուց։ Բաւական բարձր ձայնով մը կը խօսէր և այնպիսի եղանակաւ մը՝ որն որ, ինչպէս վերջը տեղեկացայ, խիստ մասնաւոր առիթներու մէջ կը գործածէր։ Յանկարծ ընտանեաց ամենակրտսեր պատանին որ իւր հօրը ծնկան վրայ նստած էր, երգ մը պահանջեց։ Պատասխանն փութանակի և առատօրէն տրուեցաւ։ Այն ընտրութիւնն զոր Պր․ Զաֆին մեզ շնորհեց քառասուն տունէն աւելի կը պարունակէր, որք գեղեցիկ աղջկան մը և քաջ նաւաստւոյ մը ապերջանիկ վէպը կը պատմէին, և որոց երկուքն ալ վերջի տան մէջ ողբալի մահ մը ունեցան, ճիշդ իրենց ամուսնութենէն օր մը առաջ։ Երգը լմնցած ըլլալով Հէդի և իր մայրը աթոռներնին կրակին քով քարշեցին․ Հէդի ամենէն մօտս նստաւ․ և ամենախիստ ներքին ինքնամարտութենէ մը ետքը, իրեն հարցում մը ուղղելու քաջութիւնն կրցայ ժողվել։ Նա կարելի եղածին չափ քիչ բառերով պատասխանեց ինձ, բայց այնքան անոյշ և ցած ձայնով մը որ այն ատեն և թէ յաճախ այնու յետոյ շատ զարմացայ նորայ այն տան մէջ լսած ուրիշ ձայներուս հետ ունեցած հակապատկերութեան վրայ։ Պարզ հիւսքով զանցառիկ զարդարեալ կտաւէ հագուստ մը հագած էր նա, և վզին շուրջը վայելուչ ժապաւէն մը կը կրէր։

«Տակաւին օտարականներու առջև խրտչոտ է, տէր իմ» ըսաւ Տիկ․ Զաֆին, բայց վա՛յ ինձ, տանը մէջ խենդի պէս անդին ասդին կը ցատկռտէ, երբեմն իւր հայրը ի ծիծաղ գրգռելով և անոր մօրուքին ծայրը մկրատով կտրել փորձելով։»

Այն գիշերը ինձ համար երջանկագոյն աւուրց սկզբնաւորութիւնն էր։ Երբ վերջնականապէս ոտքի ելայ երթալու արդէն կէս գիշերն անցած էր։ Դէպի իմ բնակարանս քալած ժամանակս այս պարզ և բարեբարոյ անձանց և նոցա առ իս ցոյց տուած բարեսրտութեանն վըրայ խորհելով իմ մտահոգութիւնս բոլորովին մոռցայ։

Անուազն շաբաթը անգամ մը խիստ ընտիր ժամանակ անցուցի Զաֆին'ց տան մէջ՝ աշակերտութեանս յաջորդ տարին, որու վերջերն սկսայ պատրաստուիլ մօրս այցելութիւն մը ընելու՝ նամակաւ ըրած մի խոստմանս համաձայն։ Բաղդաւորաբար երջանիկ տարի մը եղած էր ինձ համար։ Անտարակոյս, շատ միայնակ ժամեր ունեցած էի, բայց այդ պզտի հին, օդահարեալ տունն ըրած այցելութիւններս, ուր իմ տունս ձգելէս յետոյ առաջին բարեկամներս գըտած էի, գլխս շաբաթէ շաբաթ կ'ոգևորէին։ Գիտէի նաև թէ Հէդի այդ երկար երեկոյները ինձ չափ կը վայելէր, որ իմ խոստովանիլ համարձակելէս աւելի նշանակութիւն մը ունէր ինձ համար։ Նորա վրա շատ կը խորհէի, բայց միշտ սա արդեան կը յանգէր թէ վերջապէս երկուքնիս ալ դեռահաս էինք։ Թերևս երկու շաբթըւան համար տուն երթալ չի պիտի որոշէի, բայց խորհեցայ որ խիստ հաճոյալի պիտի ըլլայ Հէդիին միաս բարեաւ ըսելուն ըրած տպաւորութեան դիտելն։ Տարակոյս չունէի որ նա վշտիւք և անձկութեամբ պիտի լեցուէր իմ երթալէս յետոյ, բայց անհոգ պատանի մը ըլլալովս հանդերձ, չկար բան մը որ ինձ այնչափ հաճելի ըլլար քան թէ գիտնալ թէ նա իրօք ինձ համար հոգ կ'ընէր։ Եւ տակաւին, մեկնելուս առջի երեկոյին երբ ամենուն միաք բարով ըսելու գացի, նա ցաւելու որ և է նշան մը չը ցուց։ Յիրաւի, նա սովորականէն այնչափ աւելի երջանիկ երևցաւ, որ շաբաթներով այդ բանն ինձ մտահոգութիւն պատճառեց, մինչև իսկ երբ այնչափ հեռացած էի իրմէն որ տարակուսալի կը թուէր թէ երբէք վերստին զիրար պիտի տեսնէինք։ Ինձ չի թուեցաւ թէ ես անկէ նուազ ճարտար էի սրտիս յուզմունքն ծածկելու մէջ, և թէ նա զուարթ էր միայն՝ որովհետև կը նշմարէր թէ ես տխուր էի։

Տիկին Զաֆին ընտանեաց մի միակ անդամն էր որ կը թուէր թէ ինձ չափ ներքնականապէս յուզուած էր։ Նա երազած էր որ ես ալ ևս չպիտի վերադառնայի, այն ատեն ամենքնիս ալ խնդացինք անոր վրայ, բայց երբ սահուն տարիները իրենց գաղտնիքը յայտնեցին, այս մարգարէական երազը, երբէք մանկական սրտերու եկածէն աւելի տխրութեամբ յիշեցինք։ Երբ տունէն մեկնեցայ Հէսթէր և Ֆիլ ինձ հետ մինչև պարտիզին դուռը քալեցին։ Լրացեալ լուսնի մը փայլուն ճառագայթները թռչող ամպերու մէջէն մեր դէմքերու վրայ կը ձգուէին։ Ֆիլ, ապո՛ւշ տղան, այնչափ ըսելիք ունեցաւ որ պատեհութիւն չ'ունեցայ իւր քրոջը հետ խօսելու մինչև որ նա իր ետևէն մարդ վազելու պէս տուն վերադարձաւ։ Բնակատեղիս հասնելով զարմացմամբ գտայ որ ազնուական մը ինձ կ'սպասէր։

«Զիս չէք ճանչեր հէ՞․» ըսաւ նա ձեռքս սրտանց թօթվելով։

Բարձրահասակ, հաստակազմ անձ մ'էր նա, բարի դէմքով, որ յարդ ածիլուած էր, բացի կողմնակի կարճ մկրատուած մոխրագոյն մօրուսէ։

«Ըրլ,» ըսաւ նա, ինձ տոմս մը երկարելով որուն վրայ իւր անունն և հասցէն տպուած էր հետեւեալ կերպիւ․—

ՏԷՅՎԻՏ ԿՈՐՏԸՆ ԸՐԼ,
Իրաւագէտ,
Լինգըլն'ս Ին, Լօնտըն։

Յստակօրէն յիշեցի որ տարիներ առաջ առթիւ մը իւր գրասենեակն գացած էի հօրս հետ։

«Լօնտընէն եկած եմ ձեզ տեսնելու նպատակաւ։ Ճիշդ քանի մը վայրկեան առաջ հոս հասայ,» ըսաւ նա, իւր վերարկուն հանելով։ «Բայց ճշմարիտ» յաւելցուց, գլխէս մինչև ոտքս հայուածքով մը չափելով, «չ'ակնկալեցի որ եղածիդ չափ մեծ և լեցուն երիտասարդ մը պիտի գտնէի քեզ։ Քու շուրջդ գտնուածներն կարծածիս պէս են։ Խոնեալ ամենանեղ տեղ մը, գարշելի կէս փլած ետևի փողոցներէն մէկուն մէջ։ Թերևս քու խնամածուդ հայթայթեց այս տեղն քեզի։»

«Կարծեմ թէ,» պատասխանեցի։

«Գիտէ՞իր որ քու մօրդ վերստին ամուսնացած է․» հարցուց նա։

«Ամուսնացա՞ծ» գոչեցի։ «Որո՞ւ։

«Մարթին Գօպ'ին։»

«Իմ խնամածուի՞ս,» հարցուցի զարհուրեալ։

Իմ հարցմանս ուշ չի դնելով շարունակեց նա․—

[Շարունակելի յաջորդ թուով։]

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԵԿԵՂԵՑԻ Յ'ՈՒՍԹԸՐ

Արդիւնք Հանգանակութեանց, վասն շինութեան Սբ. Փրկիչ Եկեղեցւոյ։

[Շար. տե՛ս Արարատ թիւ 9.]

ՑՈՒՑԱԿ Ե.

Փոխադրեալ գումար $2700·73

ԲՐՈՎԻՏԷՆՍ

Արմենակ Սասունեան	5	
Սեդրակ Սողիկեան	7	
Յակոբ Տէմուրճեան	4	
Շահին Շահինեան	5	
Զաքար Տոտիխեան	2	25
Պետրոս Մանուկեան	1	
Կարապետ Օհաննեան	1	
Մերկերիոս Ղազանճեան	1	
Սմբատ Հինտլեան	1	
Մկրտիչ Մարտիրոսեան	1	
Գրիգոր Գասպարեան	1	
Սիմօն Խանօեան	2	
Մարտիրոս Քէչէճեան	3	
Յովհաննէս Մուշօեան	4	
Ադամ Մարտիրոսեան	1	
Միքայէլ Պէրպէրեան	2	
Յակոբ Սահակեան	1	
Գէորգ Մելքոնեան	1	
Յակոբ Ղազանճեան	2	
Ոսկիհան Րէյիզեան	1	
Ոսկիհան Քէօսէեան	1	
Աբրահամ Մելքոնեան	1	
Եաղուպ Տոտիխեան	2	
Վարդան Տէր Յակոբեան	1	
Աղապապ Վէզնէեան	2	
Պետրոս Կէնճ Յակոբեան	1	
Գրիգոր Բարաղամեան	1	
Կարապետ Նաճառեան	1	
Եղիազար Մուշօեան	2	
Գրիգոր Ասլանեան	2	
Համբարձում Մկրտիչեան	1	50
Գրիգոր Պօղոսեան		50
Խաչատուր Ահարոնեան	2	
Գրիգոր Յովակիմեան	1	
Սէֆէր Մուրատեան	1	
Պաղտասար Պօյաճեան	1	
Յովհաննէս Կէճէեան	2	
Մելքոն Կէճէեան	1	
Գէորգ Էմիրզայեան	1	
Խաչատուր Շահինեան		50
Մանուկ Աւագեան	2	
Աւետիս Վարդանեան	1	
Պաղտասար Պաղտիկեան	1	
Թորոս Առաքելեան	1	
Մկրտիչ Պետրոսեան	1	
Իսկէնտէր Տէր Յովհաննէսեան	1	
Յակոբ Կոստանեան	1	
Տօնապետ Մելքոնեան	2	
Նիկողոս Տանտօեան	1	
Պօղոս Յակոբեան	1	
Յովհան Անտօնեան	1	
Կարապետ Պաղանցի	1	
Պետրոս Օհաննեան	1	50
Սիմէօն Ասլանեան	1	
Մարտիրոս Պաղանցի		50
Յակոբ Կուլխասեան	2	
Խաչատուր Պաղանցի	1	
Մանուկ Աստուրեան	1	
Աստուր Մկրտիչեան		50
Յարութիւն Տէր Մաղաքեան		50
Ոսկիհան Տէփօեան		50
Գրիգոր Թաշճեան	1	
Ղազարոս Ղազարոսեան	1	
Միքայէլ Մանուկեան	1	
Կիրակոս Թաշճեան	1	
Յովհաննէս Մուրատեան	1	
Արմէնակ Տէփանեան		50
Միքայէլ Առաքելեան	2	
Տիկ. Շիշմանեան	1	
Մհի. Սարգիս Րըստիկեան	1	
Թորոս Տէր Յակոբեան	1	
Գրիգոր Կ. Խանօեան	1	
Կարապետ Բալուցի	1	
Գէորգ Ե. Սամուրեան	1	
Մանուկ Ժամկոչեան	1	
Մարգար Սամուրեան	1	
Գասպար Խալընեան	1	
Սիմաւօն Սամուրեան	1	
Սարգիս Կոչտիկեան	1	
Սարգիս Գրիգորեան	1	
Կարապետ Մուրատեան		50
Յովհաննէս Մուրատեան		50
Պարսամ Ահարոնեան	1	
Յովհաննէս Պաղտասարեան	1	
Յովհաննէս և Խաչատուր Շահինեան	5	
Յովակիմ Պօյաճեան	1	
Իշխան Էղիկեան		50
Յովհաննէս Գզիրեան		50
Ոսկիհան Քէօսէեան	1	
Պետրոս Խղիկեան		50
Ոմն.		25
Սեդրակ Սամուրեան	3	25
Համբարձում Տէր Սահակեան	1	
Ընկերութեան մէջ եղած պնակի հասոյթ	1	50

Փոխադրելի Գումար $2828·98

Փոխադրեալ Գումար $2828·98

ՄԸԼՊԸՐԻ

Աստուածատուր Միլտոնեան	3	
Եղիազար Պօղիկեան	1	50
Պօղոս Պօղիկեան	3	
Աստուածատուր Մհի. Սիմէօնեան	2	
Կարապետ Մովսէսեան	3	50
Գէորգ Փէրչեան	1	
Յակոբ և Կարապետ Յ. Մովսէսեան	6	
Զաքար Գրիգորեան	2	
Յարութիւն Քէլէչեան	2	
Տօնապետ Զամանիկեան	1	
Դաւիթ Ահարոնեան	1	50
Մելքոն Մհի Միլտոնեան	1	
Թովմաս Փէրչեան	1	
Նազարէթ և Գէորգ Երեմիկեան	1	50
Գէորգ Յակոբեան	1	
Աղաճան Աղաճանեան	1	
Պաղտասար Առաքելեան		50
Գէորգ Քէնտէրեան		50
Յովհաննէս Մենծօեան		50
Կարապետ Աղաճանեան		50
Պապա Զամանիկեան	1	

$2865·98

ԸՔՍՊԸՐԻՃ

Խաչատուր Կարապետեան	1	
Յովհաննէս Պուրնազեան	1	
Կարապետ Օհաննեան	1	
Գրիգոր Զուլճեան	1	50
Կարապետ Սրապեան	1	
Յակոբ Գասպարեան	3	50
Անդրէաս, Եղիա, Աստուր, Մարտիրոս Հօլիկեան	5	
Պետրոս Մովսէսեան	1	
Մինաս Մարսուպեան	1	
Կարապետ Վէզնէեան	2	
Եղիա Գօլիկեան		50
Յովսէփ Նաճառեան	1	
Աստուր Զուլճեան		50
Մատթէոս Երեմիկեան		50
Պետրոս Ն. Մուսեխեան	1	
Նազարէթ Յակոբեան		50

$2887·95

ՀՈՒԱՅԹԻՆՍՎԻԼ

Մերկանոս Մհի. Սահակեան		50
Սարգիս Մալխասեան	1	50
Յարութիւն Մկրտիչեան		50
Աստուր Մալխասեան	1	50
Մհի. Կարապետ Նիկողոսեան	1	
Մհի. Ծատուր Մաղաքեան	2	50
Կարապետ Յոփնանեան	3	
Յարութիւն Կէլէնեան	1	
Կարապետ Յակոբեան	1	
Մհի. Յակոբ Մհի. Աւագեան	1	50
Պօղոս Պետրոսեան	1	50
Կարապետ Ղազարեան	2	
Յարութիւն Րըստիկեան	1	50
Ոսկիհան Պօյաճեան	1	
Կարապետ Գզիր Պօղոսեան	2	
Միլտօն Մհի. Միլտօնեան	1	50
Սարգիս Տէրունեան		50
Կիրակոս Խարախեավուրեան, Յարութիւն Կարապետեան, Յակոբ Գզիրեան	7	50
Կարապետ Թօրիկեան	1	
Աստուր Մանուկեան	1	
Դաւիթ Մարտիրոսեան	1	50
Աւետիս Պուրնազեան		50
Յակոբ Րըստիկեան	1	
Յովհաննէս Նազիկեան Մօրէնիկցի		50
Թասիր Համբարձումեան		50
Մարգար Սարգիսեան		50
Յակոբ Մըսկեան	1	
Գասպար Կարապետեան		50
Մարտիրոս Կիրակոսեան		50
Յարութիւն Մկրտիչեան		50
Պետրոս Սամուէլեան		50

$2928·95

ՄԻԼՎԻԼ

Կարապետ Կորկոտեան	7	
Կարապետ Տաքէսեան	2	
Խաչատուր Պօզայեան	2	
Տիգրան Լիւլէճեան	1	
Յարութիւն Ալէքսանեան	1	
Պետրոս Պարսամեան	2	
Պաղտասար Մեծկերտեան	1	50
Մինաս Կարապետեան	4	
Մհի. Աբրահամ Մաղաքեան	1	
Յովհաննէս Պարսամեան	1	
Կիրակոս Անտօնեան	1	
Սարգիս Մուսեխեան	1	
Եղիազար Այտապիրեան	5	
Մարտիրոս Տաքէոսեան	2	
Յարութիւն Նահիկեան	1	
Պօղոս Գարապօղոսեան	1	
Մանուկ Կուլկասեան	1	

$2963·45

[Շարունակելի յաջորդ թուով։]

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼ ԾԱՆՈՒՑՄՈՒՆՔ

JOHN A. PHILLIPS & Co.,
No. 4 Dean St.,
Providence, R. I.

ԱՌ ԳՈՐԾԱՒՈՐՍ.---
Արժան գնով լաւ կօշիկ մը գնելու տեղն է
ՃՕՆ Ա. ՖԻԼԻՊՍ ԵՒ ԸՆԿ.,
Թիւ 4 Տին Փողոց,
Բրովիտէնս, Ռ. Ա.
Տեղեկութիւն կրնայ առնուիլ դիմելով նաև առ Ս. Ա. Սամուր,
Թիւ 107 Ֆէտէրալ Փողոց։

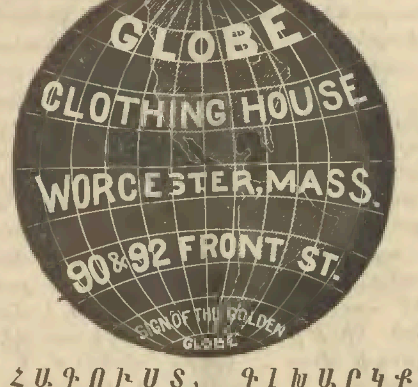

ՀԱԳՈՒՍՏ, ԳԼԽԱՐԿՔ ԵՒ ԱՐԱՆՑ ՊԻՏՈՅՔ

Որ և է ժամանակ երբ կարծէք թէ քաղաքիս մէջ գտնուած ուրիշ որ և է տեղէ աւելի ընտիր և վստահելի հագուստ չ'ստացաք, ձեր դրամը կը վերադարձնեմք։ Այս երաշխաւորութենէն զատ երկար պատմութիւն մը չ'ունիմք ընելու մեր յաճախորդաց։

ԿԼՕՊ ՀԱԳՈՒՍՏԻ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
90 և 92 Ֆրօնդ Փողոց,
ՈՒՍԹԸՐ, ՄԱՍ.

ՃՕՐՃ Գ. ՀԸՆԹ ԵՒ ԸՆԿ.
ԿՕՇԻԿՔ, ՄՈՒՃԱԿՔ ԵՒ ՐԸՊԸՐ ՈՏԻՑ ԱՄԱՆՆԵՐ
201 Մէյն Փողոց, անկիւն Թհօմաս Փողոցի,
Ուսթըր, Մաս.
Կեդրոնատեղի միջին գնով կօշիկներու։
GEO. C. HUNT & Co.,
401 Main St., cor. Thomas St.,
WORCESTER, MASS.

ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԻՒՆ "ԱՐՄԷՆԻԱ"
ՆԻՒ ԵՕՐՔ ԳԼԽԱՐԿԻ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
14 Ֆրօնդ Փողոց, Մէյն Փողոցի մօտ,
ՈՒՍԹԸՐ, ՄԱՍ.
Ամենալաւ գլխարկք ամենարժան գներով։ Մասնաւոր ուշադրութիւն կը տրուի Հայ յաճախորդաց։

ԱՁԴ

ՔԻՄԻԷՂԷՆՔ ԵՒ ԴԵՂՕՐԵԱՅՔ
Գնելու տեղն է
ՖԵՐՊԱՆՔՍ'Ի ՏԻՊԱՐ ԴԵՂԱՐԱՆԸ
Թիւ 10 Ֆրօնդ Փողոց,
Ուսթըր, Մաս.
Ճօրճ Է. Ֆերպանքս, Ստացատէր։
FAIRBANKS' MODEL DRUG STORE
No. 10 Front St.,
WORCESTER, MASS

Մ. Ս. Թ. ՆԱՀԻԿԵԱՆ,
ՈՒՍԹԸՐ, --- ՄԱՍ.
Ամենէն արժան գներով Փոխ-Գրեր կը տրուին Թուրքիոյ այլևայլ մասանց վրայ և Եւրոպիոյ ամէն կողմերը ապահովեալ դրամատանց միջոցաւ։ Ութն տարուան փորձառութիւն։ Կեդրոնատեղիք ի Քարբերդ և ի Կոստանդնուպօլիս։ Կը վաճառուին նաև շոգենաւի տոմսակներ Եւրոպիոյ այլևայլ մասանց վրայ և Թուրքիոյ բոլոր նաւահանգիստներէն Թրիէսթէ ի ճամբով մինչ ի Նիւ Եօրք, խիստ արժան գներով։ Մասնաւոր ուշադրութիւն կը տրուի ամէն թղթակցութեանց։
M. S. T. NAHIGIAN,
WORCESTER, MASS.

ՖԼՕՏԻՆ ԵՒ ԹՀԷՅՊԸՐԿ
ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԻ ԱՐՈՒԵՍՏԱՐԱՆ
411 Մէյն Փողոց.
Ուսթըր, Մաս.
Առաջին կարգի լուսանկարներ չափաւոր գներով։
FLODIN & THAYBERG,
411 Main St.,
WORCESTER, MASS.

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼ ԾԱՆՈՒՑՄՈՒՆՔ

Տ Պ Ա Ր Ա Ն
Ա Ր Ա Ր Ա Տ Ե Ա Ն
72 Իւնիվըրսիթի Բլէյս,
ՆԻՒ ԵՕՐՔ։

Սոյն տպարանի մէջ կը տպագրուին Հայերէն և Անգլիերէն լեզուներով ամեն տեսակ գործեր. ինչպէս են՝ գրեանք, տետրակներ, շրջաբերականք, առևտրական ցուցակներ, նամակի թղթեր, պահարաններ, այցետոմսեր, առևտրական տոմսեր, ընկերութեանց կանոնագրութիւններ են. Ամեն յաճախորդաց կատարեալ գոհունակութիւն կ'երաշխաւորուի։ Փորձեցէ՛ք մեզ անգամ մը։

THE ARARADIAN PRINT,
No. 72 University Place,
New York.

Mrs. Winslow's Soothing Syrup.
ՏԻԿ. ՈՒԻՆԶԼՕԻ ՈՂՈՔԻՉ ՕՇԱՐԱԿԸ.

Յիսուն տարիներէ աւելի է որ Տիկին Ուինզլօի Ողոքիչ Օշարակը միլիոնաւոր մայրերէ կը գործածուի իրենց զաւակաց ակռայ հանելու ժամանակ։ Գիշերները կը խանգարուի՞ք և հանգստութիւններդ կը վրդովուի՞ն ակռայ հանելու ցաւէ հիւանդ, տառապող և լացող զաւակէ մը. Եթէ այդպէս է, անմիջապէս Ակռայ Հանող Մանկանց համար «Տիկին Ուինզլօի Ողոքիչ Օշարակ»էն շիշ մը առէք։ Սորա արժէքը անհամար է։ Խեղճ պզտիկ տառապելին անմիջապէս դարման մը պիտի ըլլայ։ Մայրե՛ր, ասոր վրայ կրնաք ապաւինիլ. բնաւ սխալ չի կայ։ Կը բժշկէ Փորլուծութիւն, կը կանոնաւորէ Ստամոքսը և Աղիքները, կը բժշկէ Աղեաց Խիթը, կը կակղցնէ Լինտերը, կը նուազեցնէ բորբոքումը, և ամբողջ կազմածքը կը կազդուրէ և կը զօրացնէ։ Ակռայ հանող մանկանց համար «Տիկին Ուինզլօի Ողոքիչ Օշարակը», ճաշակի հաճելի, և Միացեալ Նահանգաց մէջ ամենէն հին և ամենալաւ բժշկուհի և հնուցիչներէն մէկուն դեղագիրն է, և կը ծախուի աշխարհիս ամէն դեղագործներու քով։ Իւրաքանչիւր շիշին գինն է քսան և հինգ սէնթ։ Ուզեցէք միայն,

"Mrs. Winslow's Soothing Syrup.,,

If YOU WISH
TO Advertise
Anything
Anywhere
AT Any time
WRITE TO
GEO. P. ROWELL & CO.
No. 10 Spruce Street,
NEW YORK.

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՄՈՒՆՔ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ
ՈՒՂՂԱՓԱՌ ՍԲ. ԵԿԵՂԵՑԻ
St. Chrysostom's Chapel,
[Trinity Parish,]
Corner 39th Street and 7th Avenue.

Ի գիտութիւն բարեպաշտ ժողովրդեան կը ծանուցուի որ առաւօտեան ժամերգութիւն կը կատարուի ի վերոյիշեալ Մատրան, ամէն կիւրակէ ժամը 1·30ին յետ միջաւուր։

Ի Դիմաց Հոգաբարձութեան,
Մ. Գ. ԱԹԹԱՐԵԱՆ, Փ. Մ. ԱՑՎԱՏ,
Քարտուղար։ Ատենապետ։

ՍՈՒՐԲ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻ
Ի ՆԻՒ ԵՕՐՔ.
Ընթերցող,
ՀՐԱՆՏ ՄԵՍՐՈՊ ՔԻՐԵՋՃԵԱՆ.

Յառաջիկայ կիւրակէ, ի ժամ 2,30 յետ միջաւուր, ի Կրէյս Մատրան (Պրօտուէյ և Տասներորդ փողոց) կրօնական Պաշտամունք պիտի կատարուի Հայ լեզուաւ, ըստ դրութեան Անգղիական Եկեղեցւոյն։

Յարգանօք կը հրաւիրուին ամէն Հայք ներկայ գտնուիլ և մասնակցիլ սոյն Պաշտաման։

ՆԵՒՏՕՆ ՄԵՍՐՈՊ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Քարտուղար։

ՍՈՒՐԲ ԲԱՐԹՈՒՂԻՄԷՈՍԻ
ԱՆԳՂ. ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ
ԵՒ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՊԱՇՏԱՄՈՒՆՔ
Ս'Էփիփէնի Եկեղեցւոջ.

47րդ Փողոց, Լէքսինկթըն եւ Բարք Ավըննիւներու մէջտեղ)։

Պաշտօնեայ— Սրբ. Յովհաննէսեան. Դասախօսութիւնն կսկսի, յետ միջաւուր, ժամը 3ին, եւ կրօնական Պաշտամունքն՝ ժամը չորսին, կիւրակէ օրեր.

Հ Ա Ն Դ Ի Ս Ա Ր Ա Ն Ք

Բ Ա Զ Մ Ա Վ Է Պ
Ամսաթերթ
ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ.
ԽԹ. Տարի.
Տարեկան բաժանորդագինն է 10 Ֆր. (4 Րուբլի.) Հասցէն՝
Redaction de la Revue "Basmavep," St. Lazare, Venise, Italie.

ՀԱՆԴԷՍ ԱՄՍՕՐԵԱՅ
ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ.
Ե. ՏԱՐԻ.
Տարեկան բաժանորդագինն է 10 Ֆր. (4 Րուբլի.) Հասցէն՝
Redaction de la Revue "Hantess"
VII. Mechitaristengasse 4,
Vienne, Autriche.

Ա Ր Մ Է Ն Ի Ա
Հունգարերէն Ամսաթերթ
ՊԱՏՄԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ.
Բ. ՏԱՐԻ.
Տարեկան բաժանորդագինն է 10 Ֆր. Հասցէն՝
Szongott Kristóf urnak,
Szamosujvar, Hongrie.

Ա Ր Ա Ք Ս
ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՀԱՆԴԻՍ
[illegible]
Տարեկան բաժանորդագինն է 3 Րուբլի. Հասցէն՝
Simeon Goulamiriantz,
Rue Stremianaja. M. No. 1
Log 15, St. Petersbourg, Russie.

"The ARARAD"
ADVERTISING RATES.

Inches.	1 Month.	3 Months.	1 Year.
1	$ 2.00	$ 5.00	$16.00
2	3.50	8.00	25.00
3	5.00	11.00	35.00
4	6.00	14.00	45,00
5	7.00	17.00	55.00
6	8.00	20,00	65.00
7	9.00	23.00	75.00
8	10.00	26.00	85.00
½ Col.	11.00	29.00	95.00
1 Col.	20.00	55.00	180.00

Per Line (Agate) 15 cents each issue.

☞The above prices are for the first and last pages only. Ten per cent aditional for the third page, next to reading matter.

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ
ՆԻՒ ԵՕՐՔ։